

(فراوده در مجلس دیگران منم کرده شده ترتیبی معین شود)

مذاکرات شاره شورای ملی

یکشنبه ۲۹ شهریور المکرم

اقامیرزا محمود کتابفروشی - خوبست که از برای انتخاب کلای ولایات از طرف حبیب اسلام و از جانب مجلس تلگرافخانه بهره گرفته و اطلاع داده شود و چند نفر مأمور هم از طرف مجلس بتلگرافخانه فرستاده شود تا انتخاب آنها زودتر صورت پذیرد و معلوم میشود که تلگرافات را نمی‌رسانند هیچبدم رمضان از طرف مبادرت برای انتخاب و کلائتگراف شده هنوز نرسیده است

رئیس - گفتگویی در این باب شده که از طرف مجلس مأمور فرستاده شود در صورت لزوم البته ترتیبی داده میشود

آقای امیر ابوالحسن خان - و کلاه باقی مانده تهران خوبست منتصب شوند

صدیق حضرت - بحکومت اطلاع داده شده قدری تأمل لازمست که از ایشان خبری برسد

آقای سید حسین بروجردی - مخارج و کلا در مجلس تعیین کنند تا آنها اطلاع بدهند چون منتظر این مطلب هستند

امیرزا ابوالحسن خان - اول باید اصلاح بودجه بشود بعد تعیین مواجب و مخارج و کلا هنوز از برای دولت کاری نکرده بملی مواجب و مخارج فوق العاده مقرر داشتن حسنی ندارد

آقا سید حسین بروجردی - حال انتخاب و کلا را شروع مینمایند با اصلاح بودجه را هر دو اینها لازم است

رئیس - اما در باب و کلا اگر صاحب تمول هستند که چه ضرر دارد یک مدتی از کسبه صرف نموده این خدمت را بملت بکنند تا ترتیبات معلوم شود و آنکسانیکه چیزی ندارند عقیده من اینست که برای آنها چیزی معین شود منوط بر این است که در مجلس دیگر گفتگو شده بصدارت نوشته تا مرتب مقرر شود

حاجی محمد اسمعیل - اعلانی از طرف وزارت پست منتشر شده که معنوی است بر اینکه بندهما از معمولات ضماقی پستی تومانی ۳ شاهی گرفته میشود و تمام خطوط تبری و سایر چیزها که در این اداره نوشته میشود ببط خارج است که کسی نفهمد باید معلوم شود که آخر چه قاعده تومانی ۳ شاهی میگیرند و چرا ببط فارسی نمی‌نویسند تا هر کس بخواند و بداند

آقای سید محمد مجتهد - در باب پست خطوط که نوشته میشود در ادارات طوری بکنند که ببط ایرانی باشد

رئیس - آن کارهایی که طرف آن خارجه است باید بهر خط باشد ولی کاریکه راجع بانها نیست جهت ندارد باخط خارجه باشد

سعدالدوله - مسئله خط و زبان در فرنگستان خیلی اهمیت دارد ناپلئون گفت من فتوحات خیلی کردم ولی افتخارم باین است که خط و زبان فرانسه را در تمام مملکت صومعه کردم و در یوم هر چه کرد چکها راضی نشدند بندهما زبان فرانسه و اینجا گفتار میکنند که ببط و زبان آنها خود را معرفی

کنند چرا ملت را از دست میدهید برای خط و زبان ملی در ممالک خارجه خونها ریخته بشود و اینجا برای افتخار بالای دگنها و در بختانها ببط فرانسه می‌نویسند و باید دید که این اعلانی از برای چه کردند باید این مطلب اولاً رجوع بحکومت مجلس تصویب کنند پس فایده این مجلس چیست اگر ما نگوئیم پس چرا در اینجا حاضر می‌شویم

حاجی علی خان - اطلاع ندادم که بلژیکی ما را در اندوه پست و غیره تجدید تکلیف کرده امی - گفتند اسامی بعضی را هم می‌دانم که در مجلس پند خواهم گفت پس لازم است که قانونی باشد تا نتوانند این کارها را بدون تصویب مجلس بکنند

سعدالدوله - باید قرارداد صحیح بدان کارها داد من متعجب نیستم که چه میخواهم بکنیم آخر چرا باید دفتر ما ببط خارجه باشد که حساب بخوبی رسیدگی نشود شما ببینید آنکسیکه من او را مثلا بعد تومان اجیر کرده بودم و آوردم چرا حال پانزده هزار تومان مواجب میدهند خدا شایسته است که نه از راه غرض باشد آنچه تکلیف من است میگویم طاعت تحمل و صبر ندارم چرا این جوانان ما که در اینجا و در خارجه زحمتهای کشیدند و تحصیل کردند بیکار باشند اگر ما تهدید کردند که نگویم مرا حبس کنند تهدید نمایند - تهدید کنند میگویم و هر گاه مرا بکشند از هر قطره خون صد هزار سعدالدوله تولید خواهد شد

اول کار اینست که باید این متعلمین قابل را در ادارات دولتی مشغول بشفلی بکند که بهتر از تشکیل ۱۰۰ باب مدرسه است برای ترویج علم و روحانی از برای خارجه بر آنها نیست پس چرا اینها این طور معطل این کار باشند معنی غیر خواهی ملت و همیاری آن پس چیست

صدیق حضرت - مدت مباشر ضرابخانه و رئیس صندوق تجدید شده

سعدالدوله - مباشر ضرابخانه برای چیست چه می‌کند هیچ لازم نیست البته باید ترتیبی در این باب داده شود که بدون تصویب مجلس تجدید نشود

رئیس - مفرضین و متفادین وجود اختلاف کلمه بین دولت و ملت در دین مردم خواهم منتشر کرده اند باید طوری کرد که این شبهات از افکار مردم رفع شده دولت و ملت را یکی بدانند مثلا هنوز حضرت اقدس و ایجاد نیامده اظهار می‌دارند که ضد مجلس است و مجلس منافی بانانون دولت است و حال اینکه آن وقت که آقای آقا سید عبدالله نوشته بودند حاضر است که چه اندازه اظهار همیاری کردند (در این موقع دستخط ولایت هم دریافت شد)

جناب مستطاب شریعتدار حجة الاسلام آقا سید عبدالله مجتهد سلمه الله تعالی بعد از استعلام از سلمات مزاج شریف زحمت می‌دهم از فراری که ششیدم از تبریز کفندی بجناب عالی نوشته‌اند که ولیمهد مخالف با حقانید ملت است و مجلس را که بندهگان اعلی حضرت اقدس همایونی ارواحنا فداه داده است ولیمهد قبول ندارد - اولاً بذات مقدس پروردگار قسم است که این مطلب بکنی خلاف وی اصل است و من از خدا می‌خواهم که انشاء الله این دولت و ملت ترقی بکند و رفیع این ملتها شود ثانیاً بسجدهت قسم اگر آدمی بجناب فرستاده باشم تصور نمایند اگر من آدم بجناب فرستاده باشم در پرده نخواهد ماند و آشکار خواهد

شد برای چه ؟ چرا باید من مخالف این عقیده و منکر آبادی ملک باشم ؟ ثالثاً از شخص شما تعجب دارم چرا این خیال و این تصور را نسبت بن نموده‌اید و چرا این کاغذ را باور کرده‌اید مگر خودتان آن اشخاص مفرض را نمی‌دانید این سهل است هزار از این اقدامات در علمین می‌نمایند شما چرا باید باور کنید و خواهش دارم سایرین راهم خودتان اطلاع بدهید که بدانند این جهت است و منتظر جواب این کاغذ هستم - زیاده زحمت ندارم

پس از قرائت صدای زنده باد ولیمهد از تمام حضار بلند و همه با مسرت قلب و خورسندی خاطر سلامت و مسادت وجود حضرت اقدس را از خدا خواستند

سعدالدوله - در اینصورت باین دستخط ولیمهد و دستخط شاه و دستخط دیگری که از ولیمهد هست باید آنها را صحیح و مصوب به نظام نامه دانست بدون تأمل و مسامحه مشغول بکار شد چه هر یک

حجتی است تمام که جای کلام نیست و باید این سه فقره را اصلاح کرد اولاً حکایت کثرت بلژیکی ها باید طوری شود که بدون تصویب مجلس تجدید نشود ثانیاً مسئله جوانان قابل کاردان که اینها را باید در دوائر دولتی بشفلی و ادارات مقرر است خانه و تلگرافخانه و غیره ثالثاً در باب اعلان وزارت پست باید تحقیق کرد که چرا بدون تصویب مجلس این کار را نمودند و دیگر اینکه کلیه نباید کارهای دولتی بقاطعه باشند این مسئله معنی ندارد مگر اینکه بگوئیم از آن شخص مباشر اطمینان نیست در اینصورت دولت هر کس را خان میدانند باو کار رجوع نفرمایند و هر کس خیانتی کرد موافق نظامنامه آینه باو کاری رجوع نشود - مقاطعه چر باین بداند که این گفتگوها از راه فرض بکسی نیست محض خیر خواهی دولت و ملت است و تکلیف شخص خود میدانم که بگویم مثلا در زمان امین الدوله مرحوم پستخانه چهل هزار تومان عایدی داشت و حال میگویند هیچ ندارد

رئیس - از پیش هشتاد هزار تومان مواجب بگیر داشت و عایدی هم بدولت میرساند حال دولت پست و شصت هزار تومان مواجب بگیر دارد فاضل ندارد بلکه میگویند باقی دارد

سعدالدوله - پست بزد در سابق پنج روز می‌آمد و حال در زمستان پانزده روز می‌آید و چه ناامنی ها و بی ترتیبی ها که در پست است (قدری از آنها را شرح دادند)

صدیق حضرت - بعضی از حضرات تجار مال التجاره وارد میکنند از صدر اعظم حکم و با از شاه دستخط معافی آنرا صادر می‌نمایند و گویند نمی‌دهند این ضرر دولت است باید بصدارت نوشت که اینگونه احکام را باین اشخاص ندهند (سعدالدوله رو کرد که طرف این خطاب باید من باشم)

صدیق حضرت - غیر مقصود و وگشتی است که در خلیج فارس وارد کردند

حاجی معین التجار - چه ضرر دارد که دولت معاف کند که ادارات را مثل اداره تلگرافخانه و معدن نفت و غیره و بلا گرفت در صورتیکه نفع آن بازار را بملت معیشت

حاجی محمد اسمعیل - این دو جهازی که وارد شده بوجوب دستخط شامست و خدمت بملت امت گمرک آن اگر چه عاید ملت میشد ولی بیکسبه غیر هم میرفت اما فوائد این راجع بملت است و ضرری ندارد

صدیق حضرت - پس باید بهر کس دستخط

حاجی بابک بیگی دهن دیگری
و سپس این گمرک دو بهای را فرضاً دو هزار
تومان ملت بسا به جواز بخشیده بازم بر میگردد
یکه ملت داخل میشود ضرری ندارد.

امتیاز نامه بانك ملی مجدداً خوانده شد

سعدالدوله - در فروختن سهام بانک با
ترتیب و شرطی که در باب تبعیت آنها در معا کلمات نباشد
ممنوع شود ضرری ندارد لکن ضرری که دارد اینست که با
تزویلی که آنها دارند میتوانست سهام زیاد خریداری کنند
و هر گاه در موضوعی مذاکره و ترتیب فرجه بیان
بیاید مطابق سهام اکثریت با آنها خواهد شد.

رئیس - ممکن است این امر را بپذیری
مخصوص تصحیح و رفع نمود و بیک مقدار سهام
با آنها فروخت که اتفاق اکثریت آراء بطرف آنها
ممکن نباشد ولی باید کلمه مداخله فونسلها از شرکت
مفطوح باشد.

اسدالله میرزا - در باب امتیاز بانک باید
مدت معین باشد.

جواب داده شد که دولت و ملت یکی است تعیین مدت
لازم نیست.

آقا سید حسن قلی زاده - فایده ذکر
مماثلات زراعتی و زراعتی چیست اگر ذکر نمی شد آیا
دولت مانع بود از این معامله جواب گفتند معنی
اجازه و رخصت است که فردا دولت نگوید عمل بانک
منحصراً در ممالک با دولت است.

آقای زامحسین - مؤسسين منحصر به حاضرین
است یا بعد ما هر کسی شرکت کنند داخل
مؤسسين است.

سعدالدوله - در این باب باید مجلس کرد
و تمام مؤسسين حاضر شوند تا فراری داده شود
که مؤسسين معلوم باشند و این قرار نامه هم باید
چاپ شود.

حاجی معین التجار - مؤسسين آنانی هستند که قبل
از افتتاح شرکت کردند بعد از افتتاح داخل
مؤسسين نیستند.

مشهدی باقر - قبوضات مواجب مردم را
بانك حالا قبول میکنند یا نه ؟

حاجی محمد اسمعیل - بهمدار قرارداد
و مذاکره با صدارت و فراهم شدن پول فراری در این
کار داده خواهد شد.

امروز لایحه از انجمن تبریز را چه جواب کافلی
که از طرف مجلس در جواب لایحه انجمن نوشته شده
بود به مجلس رسیده قرائت شد.

اولاً در این لایحه فرستادن آن لایحه را که منضم
خواهش عزل و تجدید حکومت بوده از انجمن تبریز
به مجلس متشکر شده بودند که لوایح انجمن بلامات
منصوصه و رموز خاص موشح است و تا اساس مجلس
و ترتیب آن محکم و منظم نشود اینگونه لوایح از
انجمن فرستاده نخواهد شد.

ثانیاً از تاسیس بانک اظهار غشودی و مسرت و
تشکر نموده و اظهار کرده بودند که اخیر در اظهار
همراهی و معاضدت تا کنون به لحاظ حرکت مرکب
و لایحه می بود.

تلگرافی هم از استرآباد بیستون صدارت عظمی
ناجیح حمل انتخاب مغایره نموده و اسلام سکرده
بودند تظنه انجمن انتخاب تشکیل شد زمین چند
روزه و کلاً انتخاب زروان میشود.

**(تلگراف مزبور قرائت شد)
مذاکرات دارالشورای ملی
سه شنبه و چهارشنبه ذی قعدة الحرام**

بعد از اقصاء
صورت تلگرافی از بازار فروش بانای حاجی
شیخ فضل الله مجتهد مغایره شده بود قرائت شد
حضور آراء حضرت مستطاب قیلة الامام آقای
حجة الاسلام آقای حاجی شیخ فضل الله مجتهد مدظله
امروز عموم طبقات خلق با فروش از غلط و اعیان
و تجار و اصناف و ملاکین قریب سه هزار نفر دونفر
منتخبین خودشان را که جنابان آقا محمد حسین خان
و آقا محمد علی آقای تاجر باشند حرکت داده بعد
از مراجعت عموماً بشلگراف خانه آمده دعا گوئی و
تشکر نموده اطلاعاً عرض شد (دعا گو علامه)

آقای زامحمود صافهانی - امر انتخاب
خراسان موقوف است خوبت از طرف مجلس
چیزی نوشته انجام انتخاب ر کلاسی آن صحفیات را بخواهند

سید حسین ماز بروجرد نوشته اند که نه از کیفیت
انتخاب و نه از مجلس و نه از تلگرافاتی که دو اینبار
مغایره شده به چه وجه اطلاع نداشته و نداریم و این
ببهاره ها این همه نظماً تیکه کرده اند نه از
صدارت و نه از حجج اسلام و نه از مجلس هیچ جواب
دلجویی و رفع ظلم نشنیدند آخر اینها مسلمانند
باید در سیدگی برایش آنها سکر کرد فلماً برای انتخاب
و کلاً اینها دوامت لازم دارند یکی برای غارت
نکردن و دیگری برای آزاد بودن در امر انتخاب
والی حال در دو فرسخی شهر خیمه و خرگاه زده
مشغول تهیه و تدارک قتل و غارت است آنچه توانستند
از دها و فری چاپیدند علاوه حال شهر را میچایند
و هیچکس نیست در مقام بازخواست بر آید و قادر
نیستند که بتوسط پست اطلاع بدهند این اطلاعات
بتوسط قاصد است تمام تعدیات از حکومت است

آقای زابو الحسن خان حضرت اقدس ولایت
عهد تشریف فرما شدند و مرض بدکان ایشان
رسانیده البته احقاق خواهند فرمود.

سید محمد قلی هراتی - این امر در اینکه
خیلی اهمیت دارد شنبه ندارد عقیده من اینست که
در این باب هر چه بصدارت عظمی نوشته است دعای
رسیدی شود.

در این موقع تلگرافیکه از انجمن خیریه ایرانیان
از باد کوبه رسیده بود با جوابیکه از طرف مجلس
بآنها نوشته بودند که مغایره شود قرائت گردید

صورت تلگراف از آباد کوبه به طهران و کلاسی
دارالشورای ملی از شنیدن رد استعراض از خارجه و
تاسیس بانک ملی عموم ایرانیان مقیمین باد کوبه
نهایت تشکر را دارند آخرین برهت و عبرت وطن
دوستی و ملت پرستی و دولت خواهی شانمانا پندگان
صادق ملت از مساعی جمیله و اقدامات نیر خواهانه شما
امیدوار چنانچه که بمانند توجه و زمانی ملت فرموده
ایران را از تعدیات بی اندازه و ظلمهای فاحش
گوناگون یعنی از دارندگان اللباب بیوقوف و
اختیار داران بی علم فراغت و آسودگی حاصل نموده
خاک پاک وطن عزیز که ما من و پناهگاه ما ایرانیان
و طور امان نجات ما پرشکستان و اجساد نیاکان
ما مظلومین متفرق شدگان در امدافون است از
نوشاد و آزاد گردد که قدیم ایرانیان جلای وطن
سکرده از صمیم قلب عرض تبریک نموده و با کمال
ادب اظهار می نمایم در راه شما و کلاسی ذبح ملت

و بیشرته مقاصد و افکار عالیه شما که هیئت ملت
و با ملک اعظم منظور است بجان و مال حاضریم زنده
باد شاهنشاه حریت بخش پاینده باد ملت نجیب قدیم
ایران (انجمن خیریه ایران باد کوبه)

**جواب از طرف مجلس - (باد کوبه انجمن
خیریه ایران)**

تلگراف تبریک عموم وطن پرستان نجیب
و با وفا که مبنی بر ملت پرستی و دولت خواهی و سرف
جان دمال بوده عز و وصول بخشید در مجلس شورای
ملی قرائت گردید عموم و کلاسی محترم از صمیم قلب
نیکی فطرت و اصالت و ملت خواهی آن انجمن معترم
را بر هموم تبریک و تعینت میگویند و از این خیر
خواهی برادران عزیز محترم خود نهایت تشکر
را مینمایند.

به جواب تلگرافی که سابقاً از قلیس بعنوان
مجلس مغایره شده بود قرائت شد و لایحه ورودیه
که **حاجی سید نصر الله** برای تبریک
ورود موکب حضرت ولیعهدی انشاء داشتند
قرائت کردند.

بسم الله الرحمن الرحیم ورود نظر نمود موکب
مسمود از اجانب عموم ملت با نهایت شرف افتتاح
تبریک خالصانه و تعینت صادقانه تقدیم می نمایم
و این عواطف خسروانه و عنایات کامله شاهانه که
بیک تبریک انامل فیض شامل ملک راحیات تازه
بخشید و اساس سلطنت را بر بنیان قوم نهاد و قواعد
عمل جهانیانی را در این خانواده مؤید داشته این
حمادت را موافق مأمول جمهور در دو دهان ابد
تو امان تادافنه قیامت موصول و مغفله فرمود شکر گذاریم
و در برابر این نعمت جهان قیمت از خداوند جل جلاله
توفیق می طلبیم که بتقدیم خدمت و پاس حقوق و نعمت
بهرمند شویم و تکمیل امر را از من همت والا نعمت
خواستاریم که اقدامات خالصانه ملت را با نواخت
ملاطفت نشانه تلقی فرمایند و بحسن قبول بپذیرند و
اتمام احسان پدر تاجدار مهربان را در دفع موانع و
جلب مقتضیات تقویت فرمایند و عراض دولت خواهانه
و مستدعیات صداقت نشانه را مشوب بهوی و غرض
تصور نفرمایند که مقصود جمعی یکی است و
منظوری جز خیر دولت و ملت در میان نیست و اهم
مستدعیات آنست که هیچوقت با ضافه اهل دیست که
بر خلاف صلاح و سوسه میکنند خاطر انور را سکر
ندارد و همواره در اینگونه اظهارات رای حقیقت
نمای خود را حکم دانند چه نظری که صاحب خانه
را در صیانت خانه خود در کار است حواشی را نیست
که آنها را غرض دیگر هست صاحب بیت را نه صدوی
دیگر امروز مشفق امین و عادل صدیق عاقبت بین
کسی است که دولت و ملت را بجهت جامه اتحاد و
اتفاق دعوت کند و بجد تمام ماده اختلاف و نفاق را
از بین مرتفع سازد نتایج خیریه موافقت را چنان
خاطر نشان جانبین کند که هر یک از آحاد رعایا
در مقام تمظیم لوای مهر اعلای سلطنت از جان و دل
کوشش کنند شرف و عزت خود را تابع از دیاد
شوکت و عظمت دولت دانند و عواقب و خیمه مغالفت
را آنگونه ظاهر و آشکار نمایند که هر کصدام
ضنف و انکسار دیگری را خوداری و هوان خود
بندارند اعدای عدو دولت و ملت آنکس است که مابین
این دو را تفرقه نهاد هر یک از آنها را بر ضدیت
و مفاضت دیگری تعرض و تشجیع کند البته بر خاطر
تخطیر حقانیت تضمین پریشیده نیست کسانیکه در این
تمادی اوقات بخیط یا بغیبات موافق میل و ابدت

بسم الله الرحمن الرحیم ورود نظر نمود موکب
مسمود از اجانب عموم ملت با نهایت شرف افتتاح
تبریک خالصانه و تعینت صادقانه تقدیم می نمایم
و این عواطف خسروانه و عنایات کامله شاهانه که
بیک تبریک انامل فیض شامل ملک راحیات تازه
بخشید و اساس سلطنت را بر بنیان قوم نهاد و قواعد
عمل جهانیانی را در این خانواده مؤید داشته این
حمادت را موافق مأمول جمهور در دو دهان ابد
تو امان تادافنه قیامت موصول و مغفله فرمود شکر گذاریم
و در برابر این نعمت جهان قیمت از خداوند جل جلاله
توفیق می طلبیم که بتقدیم خدمت و پاس حقوق و نعمت
بهرمند شویم و تکمیل امر را از من همت والا نعمت
خواستاریم که اقدامات خالصانه ملت را با نواخت
ملاطفت نشانه تلقی فرمایند و بحسن قبول بپذیرند و
اتمام احسان پدر تاجدار مهربان را در دفع موانع و
جلب مقتضیات تقویت فرمایند و عراض دولت خواهانه
و مستدعیات صداقت نشانه را مشوب بهوی و غرض
تصور نفرمایند که مقصود جمعی یکی است و
منظوری جز خیر دولت و ملت در میان نیست و اهم
مستدعیات آنست که هیچوقت با ضافه اهل دیست که
بر خلاف صلاح و سوسه میکنند خاطر انور را سکر
ندارد و همواره در اینگونه اظهارات رای حقیقت
نمای خود را حکم دانند چه نظری که صاحب خانه
را در صیانت خانه خود در کار است حواشی را نیست
که آنها را غرض دیگر هست صاحب بیت را نه صدوی
دیگر امروز مشفق امین و عادل صدیق عاقبت بین
کسی است که دولت و ملت را بجهت جامه اتحاد و
اتفاق دعوت کند و بجد تمام ماده اختلاف و نفاق را
از بین مرتفع سازد نتایج خیریه موافقت را چنان
خاطر نشان جانبین کند که هر یک از آحاد رعایا
در مقام تمظیم لوای مهر اعلای سلطنت از جان و دل
کوشش کنند شرف و عزت خود را تابع از دیاد
شوکت و عظمت دولت دانند و عواقب و خیمه مغالفت
را آنگونه ظاهر و آشکار نمایند که هر کصدام
ضنف و انکسار دیگری را خوداری و هوان خود
بندارند اعدای عدو دولت و ملت آنکس است که مابین
این دو را تفرقه نهاد هر یک از آنها را بر ضدیت
و مفاضت دیگری تعرض و تشجیع کند البته بر خاطر
تخطیر حقانیت تضمین پریشیده نیست کسانیکه در این
تمادی اوقات بخیط یا بغیبات موافق میل و ابدت